

Seminarium Nederlands als vreemde taal *didactiek, taal en cultuur*

30 augustus - 12 september 2009

Cursusleider: drs. H.J. Poelman

Locaties: Hotel Casa 400
James Wattstraat 75
1097 DL Amsterdam, Nederland
tel: + 31-20-6651171 / 6657181
fax: + 31-20-6630379

IBIS Hotel Antwerpen Centrum
Meistraat 39
2000 Antwerpen, België
tel.: + 32-3-2318830
fax: + 32-3-2342921

Seminarium

Nederlands als vreemde taal

Algemene Informatie

- Doelgroep** Het seminarium is bedoeld voor docenten Nederlands aan universiteiten buiten Nederland en Vlaanderen voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. Het programma richt zich in het bijzonder op minder ervaren docenten, maar door de nadruk op praktische aspecten en het voortdurend beroep op samenwerking bij de uitvoering van opdrachten zal het programma ook voor ervaren docenten nuttig zijn.
- Programma** Het seminarium beoogt deelnemers aan te zetten tot bezinning op eigen didactisch handelen. Informatieverstrekking over nieuwe inzichten in de didactiek van de verschillende deeltaalvaardigheden NVT en uitwisseling van ervaringen moeten dit bewerkstelligen. In de vorm van lezingen en excursies krijgen de deelnemers ook culturele en algemeen maatschappelijke informatie over Nederland en Vlaanderen aangeboden. Tijdens het seminarium wordt een groot beroep gedaan op hun zelfwerkzaamheid. Er bestaat de mogelijkheid gebruik te maken van een individueel uitspraak- en/of taalconsult, kenbaar te maken via het aanvullend informatieformulier.
- Didactiek** De meeste didactiekcolleges zijn geordend rond thema's die gedurende een gehele dag centraal staan. Tijdens deze themadagen staat het in subgroepen uitvoeren van opdrachten en praktische oefeningen centraal. Doel is verstrekking van nieuwe informatie en reflectie op gebruiksmogelijkheden in de onderwijssituatie van de deelnemers. Voor 2009 zijn de volgende themadagen gepland:
- leermiddelendag
 - lespracticumdag
 - 'muzen in het NVT'-dag
 - taaldag
 - toetsdag
- Het succes van deze dagen en van het programma als geheel steunt in grote mate op de inzet, leermotivatie en de samenwerkingsbereidheid van de deelnemers.

Programma

Zondag 30 augustus

In de namiddag

Aankomst van deelnemers in Hotel Casa 400 te Amsterdam

- 17.00** Informele ontvangst en gelegenheid om met elkaar kennis te maken in de lounge van het hotel
- 18.00** Opening van het seminarium door Marc le Clercq, senior projectleider bij de Nederlandse Taalunie.
Aansluitend bespreking van het programma
- 19.30** Avondmaaltijd in het hotel
-
-

Leermiddelendag

- Achtergrond** Voor uitgevers is de markt van Nederlands als tweede taal lucratief. Er verschijnen voortdurend nieuwe leergangen voor algemene of bijzondere taalvaardigheden. Voor een NVT-docent is het maar de vraag of er ook voor het extra-murale onderwijs bruikbaar materiaal bij zit. Om dat te kunnen vaststellen moet de docent eerst weten welke belangwekkende publicaties er recent zijn verschenen en welke plaats ze innemen in het didactisch aanbod.
- Doelstelling** Informatieverstrekking over recent verschenen lesmateriaal en onderzoek naar de bruikbaarheid ervan in de eigen onderwijssetting.
- Werkwijze** Onder verwijzing naar een uitgebreide leermiddelenexpositie in de collegezaal worden recent verschenen didactische publicaties besproken. Vervolgens worden er in subgroepen verwerkingsopdrachten bij uitgevoerd.

Programma

Maandag 31 augustus

8.00-8.45	Ontbijt
8.45-10.15	Voordracht over “nieuw materiaal voor het onderwijs aan anderstaligen: teveel van het goede of lang niet genoeg?” door Piet de Kleijn. Bespreking van recent verschenen leergangen, lexicale en didactische hulpmiddelen
10.15-10.45	Koffiepauze
10.45-12.15	Vervolg voordracht door Piet de Kleijn
12.30	Lunch in het hotel
14.00-15.30	Gerard Elshout: verwerkingsopdrachten bij de voordracht van Piet de Kleijn en de leermiddelentoonstelling
15.30	Theepauze
17.30	Avondmaaltijd in het hotel
Avond:	Optionele wandeling naar het Java-eiland

Lespracticumdag

- Achtergrond** De professionele prestaties van een docent kunnen worden beoordeeld op leerinhoud, didactische vormgeving en onderwijsstijl. In de eigen onderwijsomgeving kan men niet gemakkelijk feedback krijgen op deze aspecten anders dan op grond van toets- en examenresultaten. Door elkaars proeflessen te bespreken volgens van tevoren opgestelde criteria kunnen onderwijskundige kwaliteiten worden geëxpliciteerd in een kader van peer teaching.
- Doelstelling** Reflectie op onderwijsstijl en didactische vormgeving.
- Werkwijze** Deelnemers hebben via het aanvullend informatieformulier kenbaar gemaakt of zij bereid zijn, eventueel in samenwerking met een collega, een korte les te geven die op onderwijstechnische en inhoudelijke aspecten door de groep wordt besproken. In subgroepen worden plannen opgesteld voor een demo-les die door een evaluatiegroep wordt gescoord en vervolgens plenair wordt besproken. Het programma van deze dag wordt verzorgd door Katja Verbruggen.

Programma

Dinsdag 1 september

8.00-8.45	Ontbijt
8.45-10.15	a. Inleiding practicumdag door Katja Verbruggen (Universiteit Maastricht) b. Bespreking in subgroepen van de beoordelingscriteria voor docenten c. Voorbereiding van de demo-lessen in subgroepen
10.15-10.45	Koffiepauze
10.45-12.15	a. Vervolg voorbereiding demo-lessen b. Demo-les 1 en 2 c. Plenaire bespreking van deze lessen
12.30	Lunch in het hotel
14.00-15.30	a. Demo-les 3 en 4 b. Plenaire bespreking van deze lessen c. Deelnemers formuleren persoonlijke aandachtspunten d. Evaluatie en afsluiting van de lespracticumdag
15.30	Theepauze
16.00-17.45	Opnames individuele uitspraakconsulten door Chris van Veen
18.00	Avondmaaltijd in het hotel

Programma

Woensdag 2 september

- 8.00-8.45 Ontbijt
- 8.45-10.15 Voordracht over “beeld, taal en smaak in didactisch verband”
door Ludo Beheydt, Université Catholique de Louvain
- 10.15-10.45 Koffiepauze
- 10.45-12.15 College over “Idiomatische en niet-idiomatische vaste verbindingen:
afbakening en oefenvormen” door Piet de Kleijn
- 12.30 Vrije lunch (buiten het hotel)
- 14.00-18.00 Middag voor didactische contacten en bezoek aan boekhandels;
daarnaast mogelijkheid tot een individueel taal- en/of uitspraakconsult
- Aansluitend diner in de stad op eigen gelegenheid

Programma

Donderdag 3 september

7.30-8.00	Ontbijt
8.15	Vertrek per bus naar Brussel
11.30	Bezoek aan het Vlaams Parlement met rondleiding Aansluitend lunch in het parlamentsgebouw
15.00	Bezoek aan het nieuwe Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal
16.30-18.00	Vrij programma in Brussel
18.00	Vertrek per bus naar Antwerpen
19.00	Inschrijving bij het IBIS Hotel
	Diner op eigen gelegenheid in de stad

‘Muzen in het NVT’-dag

- Achtergrond** In de afgelopen jaren heeft Helga Van Loo sessies verzorgd over de mogelijkheden van liedjes in het NVT-onderwijs onder de titel ‘mijn zingen is leren’. Annemie Decavele is gespecialiseerd in het gebruik van poëzie in de taalklas. Het is de bedoeling dat de lessen van Helga en Annemie fungeren als modellessen op basis waarvan de deelnemers varianten bedenken die ze in eigen onderwijsomgeving kunnen gebruiken.
- Doelstelling** Informatieverstrekking over het gebruik van musische vakken in dienst van NVT-onderwijs en oefening in het maken van lesmodellen die aansluiten bij het leerplan en het lesmateriaal in de eigen onderwijspraktijk.
- Werkwijze** Na de modellessen van Helga en Annemie stellen de deelnemers in subgroepen lesplannen op waarbij ze gebruik maken van materiaal uit de leermiddelenexpositie van Piet de Kleijn of van materiaal dat Helga en Annemie hebben meegebracht. Deze lesmodellen specificeren de leerdoelstelling, de wijze van integratie in lesmateriaal dat in gebruik is, groepskenmerken en de evaluatiewijze. Vervolgens worden demo-lessen gegeven die plenair worden besproken.

Programma

Vrijdag 4 september

8.00-8.45	Ontbijt
	Gastdocenten: Helga Van Loo en Annemie Decavele
8.45-10.15	Bespreking van de mogelijkheden van het gebruik van liedjes en gedichten in het NVT-onderwijs; tevens voorbeeldlessen
10.15-10.45	Koffiepauze
10.45-12.15	a. Formering subgroepen b. Samenstelling lesplannen c. Plenaire bespreking
12.30	Lunch in het hotel
14.00-15.30	a. Uitvoering van demo-lessen b. Plenaire bespreking c. Deelnemers formuleren persoonlijke aandachtspunten d. Evaluatie en afsluiting van de muzendag
15.30	Theepauze
18.00	Avondmaaltijd in het hotel
20.00	Theaterbezoek

Programma

Zaterdag 5 september

7.45-8.45	Ontbijt
9.00	Vertrek per trein naar Leuven
12.00	Lezing te Leuven door Dirk Geeraerts (Katholieke Universiteit Leuven) over “verschillen tussen Nederlands Nederlands en Vlaams Nederlands”
14.00	Lunch
15.00	Rondwandeling door het centrum van Leuven onder begeleiding van een gids
16.30	Vrij bezoek aan het centrum van Leuven
	Aansluitend kan men per trein op eigen gelegenheid in kleine groepen terug naar Antwerpen
	Vrij diner

Programma

Zondag 6 september

8.30-9-15	Ontbijt
9.15	Vrije ochtend
12.30	Vrije lunch
14.00	Optioneel programma: gezamenlijk bezoek aan Museum Plantin-Moretus te Antwerpen
19.00	Avondmaaltijd gezamenlijk in het hotel

Programma

Maandag 7 september

Nederland en het water

7.45-8.30	Ontbijt
8.45	Vertrek per bus naar Zeeland (NL)
10.00	Bezoek aan het oude stadje Veere met rondwandeling onder leiding van een gids
11.30	Vertrek per bus naar de Oosterschelde
12.00	Boottocht van de stormvloedkering Oosterschelde naar de Zeelandbrug. Lunch op de boot (lunchpakketten)
14.00	Vertrek per bus vanaf de Zeelandbrug naar Watersnoodmuseum
14.30	Bezoek aan het Watersnoodmuseum te Ouwerkerk
15.45	Terug per bus naar Zierikzee
16.15	Rondwandeling door Zierikzee met uitleg van Marc le Clercq
18.00	Diner te Zierikzee
20.15	Vertrek per bus naar Hotel Casa te Amsterdam

Taalpracticumdag

- Achtergrond** Een goede spreek- en schrijfvaardigheid is voor de NVT-docent van belang bij uitleg en instructie. Daarnaast is de docent bron van creatieve taal tijdens de feitelijke communicatieve situaties in de les; de docent vult de leergang aan of stuurt deze bij. De productieve taalvaardigheden van de NVT-docent betreffen in het bijzonder woorddiversiteit en stilistische variatie, maar wie kan de docent in eigen onderwijssituatie feedback geven op deze kwaliteiten?
- Doelstelling** Reflectie op de eigen kennis van het Nederlands en de gebruiksvaardigheid daarvan in een onderwijssetting.
- Werkwijze** In wisselende subgroepen voeren de deelnemers taalopdrachten uit die worden gescoord op basis van tevoren afgesproken criteria. De aandacht gaat speciaal uit naar verbale en syntactische diversiteit. Daarnaast krijgt didactische werktaal expliciet aandacht

Programma

Dinsdag 8 september

- 8.00-8.45 Ontbijt
- 8.45-10.15 a. Inleiding over didactische werktal door Katja Verbruggen (Universiteit Maastricht)
b. Opgaven didactische werktal
- 10.15-10.45 Koffiepauze
- 10.45-12.15 a. Inleiding door Gerard Elshout over: “is het Nederlands van de docent altijd bijna-volmaakt?” Reflectie op het eigen taalgebruik
b. Gevarieerde taaltaken in subgroepen
- 12.30 Lunch in het hotel
- 14.00-15.30 a. Inleiding over “stilistische variatie en NVT-onderwijs” door Katja Verbruggen
b. Oefeningen stilistische variatie
- 15.30 Theepauze
- 16.00-17.45 Mogelijkheid tot een individueel taal- en/of uitspraakconsult
- 18.00 Avondmaaltijd in het hotel
- 19.30 Mogelijkheid tot een individueel taal- en/of uitspraakconsult

Toetsochtend

Achtergrond Een NVT-docent moet kennis hebben van gangbare toetstechnieken en beoordelingscriteria om standaardtoetsen en examens op waarde te kunnen schatten, maar ook om zelf toetsen samen te stellen of aan te passen en om studenten adequaat voor te bereiden op de wijze van examinering. Toetsen geven informatie over groepsvoororderingen. Voor een juiste interpretatie daarvan is kennis van enige basale statistische bewerkingen onontbeerlijk.

Leerdoelstelling Reflectie op beoordelingscriteria voor toetsen en examens en oefening in statistische bewerking van groepsgegevens.

Werkwijze Na een inleiding worden in subgroepen toetstheoretische uitgangspunten geformuleerd en op gevarieerd toetsmateriaal toegepast. Er wordt informatie verstrekt over toetsenbanken en over de internationale examens NVT van de Nederlandse Taalunie. Na een introductie worden in subgroepjes toetsresultaten statistisch bewerkt met het rekenprogramma Excel.

De toetsochtend wordt verzorgd door Bart Deygers, werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij het Centrum voor Taal en Onderwijs van de Katholieke Universiteit Leuven en bij het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal.

Programma

Woensdag 9 september

8.00-8.45	Ontbijt
8.45-10.15	Korte uitleg over de toetsochtend door Bart Deygers
a. Inleiding over “toetsproblematiek en toetskwaliteiten”
b. Bespreking casussen in subgroepen
10.15-10.45	Koffiepauze
10.45-12.15	Vervolg toetsochtend door Bart Deygers
a. Inleiding over een stappenplan voor een goede taaltoets
b. Opdrachten en evaluatie
c. Elementaire toetsstatistiek
12.30	Lunch in de stad op eigen gelegenheid
14.00	Museumbezoek in groepen; daarnaast mogelijkheid tot een
individueel taal- en/of uitspraakconsult
18.00	Avondmaaltijd in het hotel
20.00	Lezing van de dichteres Esther Naomi Perquin

Musea in Den Haag

U kunt op donderdag 10 september 's middags een bezoek brengen aan de onderstaande musea. Voor de volgende musea worden de entreekosten vergoed:

Haags Gemeentemuseum
Letterkundig Museum
Panorama Mesdag
Haags Historisch Museum
Eschermuseum
Couperusmuseum
Delft, Prinsenhof (na overleg met de cursusleider)

Ook de kosten van het huren van een koptelefoon voor een rondleiding worden vergoed.

Programma

Donderdag 10 september

7.15-8.00	Ontbijt
8.15	Vertrek per trein naar Den Haag
10.00	Bezoek aan het Mauritshuis
11.45-13.45	Ontvangst bij het Algemeen Secretariaat van de Nederlandse Taalunie met aansluitend een broodjeslunch
14.30	Bezoek aan het Haags Gemeentemuseum of een ander Haags museum naar keuze
16.30	Vertrek per trein naar Amsterdam
18.30	Diner in Amsterdam op eigen gelegenheid

Programma

Vrijdag 11 september

8.00-8.45	Ontbijt
8.45-10.15	Herman Poelman, rapportage museumbezoek: oefening retorische vaardigheden
10.15-10.45	Koffiepauze
10.45-12.15	Voordracht over “literaire en culturele aspecten van recente migrantenliteratuur” door Ton Anbeek van der Meijden, emeritus hoogleraar moderne Nederlandse taal en letterkunde te Leiden
12.30	Lunch in het hotel
13.45-15.30	Evaluatie van het programma met vanaf 14.45 uur voorbereiding van de culturele presentaties
15.30	Theepauze
18.15-19.00	Uitreiking van de CERTIFICATEN VAN DEELNAME en sluiting van het seminarium door Marc le Clercq
19.00	Feestelijke afscheidsmaaltijd in het hotel (aangeboden door de Nederlandse Taalunie) met culturele presentaties van de deelnemers

Programma
Zaterdag 12 september

8.00-8.45	Ontbijt
9.00	Afscheid en vertrek van de deelnemers

Spreekers bij het seminarium

- Ton Anbeek** Ton Anbeek van der Meijden is emeritus hoogleraar in de Nederlandse letterkunde van de Romantiek tot nu. Tot zijn emeritaat eind 2005 was hij verbonden aan de Universiteit Leiden.
- Ludo Beheydt** Ludo Beheydt doceert Nederlandse taalkunde en Nederlandse cultuur aan de Université Catholique van Louvain-la-Neuve en aan de Universiteit Leiden. Hij is redacteur van het tijdschrift *Neerlandica Extra Muros* en heeft veel gepubliceerd over taal en culturele identiteit.
- Annemie Decavele** Annemie Decavele is docent bij het Instituut voor Levende Talen (ILT) aan de Katholieke Universiteit Leuven. Zij houdt zich in het bijzonder bezig met het onderwijs Nederlands aan anderstaligen door middel van culturele uitingen zoals zang, toneel en musicals.
- Bart Deygers** Bart Deygers is wetenschappelijk medewerker bij het Centrum voor Taal en Onderwijs aan de Katholieke Universiteit Leuven. Bij het Centrum voor Taal en onderwijs is ook het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT) gevestigd.
- Gerard Elshout** Gerard Elshout is sinds jaar en dag betrokken bij het onderwijs van het Nederlands als tweede taal en als vreemde taal. Zo is hij onder meer werkzaam geweest in Indonesië. Ook is hij als cursusleider verbonden aan de Zomercursus Nederlandse taal en cultuur in Zeist.
- Dirk Geeraerts** Dirk Geeraerts is hoogleraar taalkunde (kwantitatieve lexicologie en variatielinguïstiek (OE)) aan de Katholieke Universiteit Leuven.
- Piet de Kleijn** Piet de Kleijn doceert Nederlands als tweede taal in Den Haag. Hij is docent aan de Zomercursus Nederlandse taal en cultuur in Zeist en stelde onder meer een Combinatiewoordenboek samen.

**Helga
Van Loo**

Helga Van Loo is docente NT2 aan het instituut voor Levende Talen van de Katholieke Universiteit Leuven en werkt rond nieuwe werkvormen in de klas, o.m. het gebruik van muziek.

**Chris
van Veen**

Chris van Veen is als docent NT2 verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij is mede-auteur van de cursus Taalriedels voor spreekvaardigheid Nederlands als tweede taal.

**Katja
Verbruggen**

Katja Verbruggen is docente Nederlands aan het talententrum van de Universiteit van Maastricht. Zij was gedurende vier jaar medewerkster bij een docentenbegeleidingsproject in Indonesië.

e-mailadressen sprekers

Ton Anbeek	T.Anbeek@let.leidenuniv.nl
Ludo Beheydt	ludovic.beheydt@uclouvain.be
Annemie Decavele	Annemie.Decavele@ilt.kuleuven.be
Bart Deygers	Bart.Deygers@arts.kuleuven.be
Gerard Elshout	g.elshout@hetnet.nl
Dirk Geeraerts	dirk.geeraerts@arts.kuleuven.be
Piet de Kleijn	pdkleijn@euronet.nl
Herman Poelman	hjpoel@hotmail.com
Helga Van Loo	helga.vanloo@ilt.kuleuven.ac.be
Katja Verbruggen	k.verbruggen@languages.unimaas.nl
Chris van Veen	chrisvanveen@chello.nl

ESTER NAOMI PERQUIN

Ester Naomi Perquin (Utrecht, 1980) groeide op in Zierikzee, en woont al lange tijd in Rotterdam. Ze volgde de vierjarige deeltijdopleiding poëzie aan de Schrijversvakschool Amsterdam. Ze werkte in de gevangenis om haar studie te kunnen betalen. Ze publiceerde gedichten in *De Tweede Ronde* en *Tirade* en debuteerde in het voorjaar van 2007 met de bundel **Servetten halfstok**. Waarnemingen, ontmoetingen en terloopse gedachte-experimenten vormen het materiaal waarvan Perquin haar gedichten maakt: de maaltijd die 's ochtends nog een warme koe was, de nachtsuppoost die na jaren ineens alle vogels loslaat, een lichaam dat zich aanbiedt voor een volgende bewoner. Maar ook: het kind dat zijn kinderverdriet ontgroeit en de liefde die het huis uit gepoetst moet worden – dagelijkse en tegelijkertijd grote ervaringen waarvoor, zoals je dat van een gedicht verlangt, onvergelijkbaar nieuwe woorden gevonden worden.

De pers over Perquins debuteert:

'In netjes afgewerkte en gestroefde gedichten komen alledaagse onderwerpen aan bod in een context die het ongewone ervan soms treffend weet te suggereren. Perquin schrijft over een gestrande walvis als over een reusachtig fabeldier met vleugels, ziet bij volle maan het silhouet van een zich scherende man in diens badkamerraam (...), of portretteert twee geliefden "in een halfvreemd bed", alsof de scheiding in spe al tussen hen in ligt. Peter de Boer, Trouw

'Het gedicht "Bij volle maan" mag wat mij betreft op de muren gekalkt, het gedicht "Architecten" dat ondermeer de ongebreidelde bouwzucht aan de kaak lijkt te stellen, mag zonder meer bij het curriculum van allerhande bouwkunde-opleidingen verplicht worden. Perquin, een aanwinst om naar uit te kijken". Merijn Schipper, Sapsite

'Je denkt: "ja natuurlijk, zo is het" en "mooi, maar dat is het woord niet", maar ondertussen wordt de toon steeds grimmiger en schrijnender. Perquin lijkt het patent te hebben op mooie zinnen die al lijken te hebben

bestaan voordat ze ze schreef. **Servetten halfstok** is een geslaagde bundel, zeker voor een debuut en zeker voor een relatief jonge dichter. Rieuwert Krol, Meander

Servetten halfstok leverde onmiddellijk een nominatie op voor de C. Buddingh-prijs voor nieuwe Nederlandstalige poëzie 2007: Perquin bleek op 4 juni 2007 óók de winnaar te zijn van de eerste 'Debuutprijs Het Liegend Konijn', in het leven geroepen door het Vlaams-Nederlands Huis de Buren.

Uit het juryrapport: 'De jury was bijzonder enthousiast over dit debuut. De verstecheniek staat op een erg hoog en constant niveau. Het hele leven krijgt hier een plaats: onzwaarwichtig, geestig maar beslist niet oppervlakkig. De onderwerpen variëren van jonge meisjes in de zon tot reïncarnatie, van alledaagse huiselijke scènes tot de droom van architecten. De poëzie van Perquin omvat de hele wereld en probeert er greep op te krijgen. Ze stelt vragen en reflecteert; de verwondering eechoot in elk gedicht. Haar verzen doen de lezer stilstaan en denken: weerhaakjes van haar krachtige formuleringen zetten zich ongemerkt vast in het geheugen. Zo werken deze gedichten: je hebt ze meteen voorgoed in je tas, je hoofd, je hart. Een overweldigend debuut.'

Servetten halfstok werd ook bekroond met de Eline van Haarenprijs 2008 voor de beste dichteres onder 35 jaar.

In 2009 verscheen haar tweede bundel **Namens de ander**. In deze bundel tast Perquin meer dan in de eerste bundel de mogelijkheden en de rekbaarheid van haar taal af. Met humor en evenzogoed met veel empathie begeeft de dichter zich door binnen- en buitenwereld, langs angst en rommelend onbehagen. Poëzie die de lezer een schittering in het oog geeft, kracht in de benen, een sterke behoefte tegelijkertijd de grondkracht van deze gedichten te ervaren en er scherpziend naast te gaan staan.

Bibliografie
Servetten halfstok (poëzie, Van Oorscot, 2007)
Namens de ander (poëzie, Van Oorscot, 2009)

